

**STICHTING PENSIOENFONDS
JACOBS NEDERLAND**

JAARRAPPORT 2008

INHOUD

A.	Voorwoord	2
B.	Kerncijfers	4
C.	Karakteristieken van het pensioenfonds	8
D.	Verslag van het verantwoordingsorgaan en reactie van het bestuur	12
E.	Bestuursverslag	15
	— ONTWIKKELINGEN	16
	— PENSIOENPARAGRAAF	19
	— TOESLAGEN	20
	— FINANCIERING	21
	— VERSLAG VAN DE VERMOGENSBEHEERDER	22
	— ANALYSE VAN HET RESULTAAT	26
	— RISICOPARAGRAAF	27
	— TOEKOMSTPARAGRAAF	28
F.	Jaarrekening	29
	— BALANS PER 31 DECEMBER 2008	30
	— STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2008	31
	— KASSTROOMOVERZICHT	32
	— TOELICHTING BEHORENDE BIJ DE JAARREKENING	33
	— TOELICHTING OP DE BALANS	38
	— RISICOBEEHER EN DERIVATEN	44
	— TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN	50
G.	Overige gegevens	55
	— GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	56
	— UITVOERINGSOVEREENKOMST	56
	— RESULTAATVERDELING	56
	— ACTUARIELE VERKLARING	57
	— ACCOUNTANTSVERKLARING	59
H.	Bijlagen	61
	— VERLOOPSTAAT DEELNEMERS	62

A. Voorwoord

Voor u ligt het jaarrapport van Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland (SPJNL). Hierin brengt het bestuur verslag uit over de ontwikkelingen bij het pensioenfonds in 2008. Het jaar stond vooral in het teken van de financiële crisis en de gevolgen daarvan voor de dekkingsgraad. Ook communicatie stond wederom hoog op de agenda bij het fonds. Verder heeft het bestuur zich in het boekjaar onder meer bezig gehouden met de overgang van de APR en de gesloten prepensioenregeling van Interpolis naar Robeco. U leest er meer over in het jaarrapport.

Financiële positie van het fonds

Door de aanhoudende financiële crisis gingen de aandelenbeurzen in 2007 en 2008 behoorlijk onderuit. De rente daalde eveneens gedurende 2008. Ook SPJNL kreeg te maken met de gevolgen van de financiële crisis. De daling van de dekkingsgraad bleef lange tijd beperkt, maar eind 2008 was de dekkingsgraad gedaald naar circa 108%. De daling is voornamelijk te wijten aan de gedaalde waarde van de beleggingen en de toename van de pensioenverplichtingen als gevolg van de dalende rente.

Ondanks dat de dekkingsgraad van SPJNL boven het landelijke gemiddelde bleef was er wel sprake van een reservetekort. Op 31 maart 2009 heeft het bestuur daarom een langetermijnherstelplan bij De Nederlandsche Bank (DNB) ingediend. Het herstelplan laat zien dat het fonds zonder aanvullende maatregelen naar verwachting binnen een periode van twee jaar de vereiste dekkingsgraad van 117% haalt. Het bestuur heeft dan ook besloten het huidige beleid te handhaven.

Communicatie

Deelnemers kunnen vanaf eind 2008 via de website van SPJNL speciale brochures downloaden over de gevolgen voor het pensioen bij verschillende gebeurtenissen. Het bestuur zet de website overigens steeds vaker in als communicatiemiddel, naast bestaande communicatiemiddelen als Jacobs Pensioenperspectief, het verkort jaarverslag en de deelnemersbijeenkomsten. In 2008 zijn de eerste startbrieven verzonden. Alle deelnemers hebben ook hun eerste uniforme pensioenoverzicht (UPO) ontvangen als vervanging voor de oude pensioenoverzichten. Aangezien het pensioenfonds drie verschillende regelingen uitvoert (basisregeling, APR en prepensioenregeling), zijn ook drie aparte UPO's verzonden.

APR: overgang naar Robeco

In 2008 heeft het bestuur de APR en de gesloten prepensioenregeling overgebracht van Interpolis naar Robeco om de kwaliteit van de uitvoering te verbeteren. Dit is per 1 september 2008 gerealiseerd. Deelnemers hebben hierdoor voortaan via de website van Robeco dagelijks inzage in de hoogte van hun opgebouwde APR-saldo. Ook wil het bestuur met deze overgang een betere uitvoering van de zorgplicht bewerkstelligen. De deelnemers zijn uitgebreid geïnformeerd over de overgang, zowel vanuit Robeco als vanuit het pensioenfonds.

Vooruitblik 2009

Het bestuur heeft in het kader van het herstelplan besloten om per 1 januari 2009 geen toeslag te verlenen op de ingegane en opgebouwde pensioenen. Het pensioenfonds is echter financieel solide en het bestuur streeft ernaar dat toeslagverlening in de toekomst weer geheel of gedeeltelijk kan plaatsvinden, zodat het pensioen waardevast blijft. Wanneer en in hoeverre dit zal gebeuren zal afhankelijk zijn van de dekkingsgraad, waarbij het herstel van de wereldeconomie een belangrijk element zal zijn.

Verder is per 1 januari 2009 het kapitaalcontract met Interpolis voor 1 jaar verlengd. Het vermogensbeheer blijft in 2009 bij Syntus Achmea. In 2009 zal verder worden geëvalueerd welke contractsvorm het beste aansluit bij de huidige positie van het pensioenfonds.

Tot slot

Het bestuur bedankt hierbij iedereen die zich in het verslagjaar in bestuur, adviesorganen en organisatie van het pensioenfonds heeft ingezet en daarmee voor de belangen van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden.

Met vriendelijke groet,

Erwin Geene

Voorzitter bestuur Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland

B. Kerncijfers

Deelnemers, gewezen deelnemers en pensioentrekkenden

	31-12-2008		31-12-2007		31-12-2006		31-12-2005		31-12-2004	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Deelnemers	1.028	85,6	1.000	87,2	909	89,6	824	91,5	783	95,2
Gewezen deelnemers	128	10,6	109	9,5	78	7,7	57	6,3	27	3,3
Pensioentrekkenden	51	3,8	38	3,3	27	2,7	20	2,2	12	1,5
Totaal	1.207	100,0	1.147	100,0	1.014	100,0	901	100,0	822	100,0

Premiebijdragen, pensioenuitkeringen, saldo waardeoverdrachten en uitvoeringskosten

(Bedragen x € 1.000)	2008	2007	2006	2005	2004
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	11.629	10.388	8.314	7.856	7.327
Premiebijdragen voor risico deelnemers	2.339	2.221	1.850	4.806	809
	13.968	12.609	10.164	12.662	8.136
Pensioenuitkeringen	285	211	146	109	33
Saldo waardeoverdrachten					
- voor risico pensioenfonds	3.238	1.400	2.497	1.416	-
- voor risico deelnemers	-528	-721	- 701	-	4.545
	2.710	679	1.796	1.416	4.545
Uitvoeringskosten	740	522	446	394	403

Technische voorzieningen, stichtingskapitaal en reserves, belegd vermogen en dekkingsgraad

(Bedragen x € 1.000)	31-12-2008	31-12-2007	31-12-2006	31-12-2005	31-12-2004
Technische voorzieningen					
- voor risico pensioenfonds	45.757	25.249	19.815	11.781	5.888
- voor risico deelnemers	13.462	14.248	12.471	11.016	5.192
	59.219	39.497	32.286	22.797	11.080
Stichtingskapitaal en reserves	4.088	14.810	9.088	5.749	1.335
Beleggingen					
- voor risico pensioenfonds	49.046	39.047	27.242	16.765	6.517
- voor risico deelnemers	13.462	14.248	12.471	11.016	5.167
	62.508	53.295	39.713	27.781	11.684
Liquide middelen	1.024	2.044	2.272	1.376	816
Saldo overige activa en passiva	-225	-1.032	- 611	- 559	- 85
Totaal belegd vermogen	63.307	54.307	41.374	28.598	12.415
Aanwezige dekkingsgraad	108,9%	158,7%	145,9%	148,8%	122,7%
Vereiste dekkingsgraad FTK	117,0%	123,4%	124,4%	-	-
Vereiste dekkingsgraad APP	-	-	120,7%	121,0%	120,5%

Verdeling beleggingsportefeuille

(Bedragen x € 1.000)	31-12-2008		31-12-2007		31-12-2006		31-12-2005		31-12-2004	
	%		%		%		%		%	
Vastgoed aandelen	1.896	3,0	892	1,7	-	-	-	-	-	-
Aandelen	11.953	19,1	12.657	23,7	10.222	25,7	5.864	21,1	2.355	20,2
Zakelijke waarden	13.849	22,1	13.549	25,4	10.222	25,7	5.864	21,1	2.355	20,2
Vastrentende waarden	31.863	51,0	22.162	41,6	17.029	42,9	10.901	39,2	4.162	35,6
Overige	1.724	2,8	1.257	2,4	-9	-	-	-	-	-
Derivaten	1.610	2,6	2.079	3,9	-	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	3.334	5,4	3.336	6,3	-9	-	-	-	-	-
Totaal beleggingen risico pensioenfondsen	49.046	78,5	39.047	73,3	27.242	68,6	16.765	60,3	6.517	55,8
Beleggingen risico deelnemers	13.462	21,5	14.248	26,7	12.471	31,4	11.016	39,7	5.167	44,2
Totaal	62.508	100,0	53.295	100,0	39.713	100,0	27.781	100,0	11.684	100,0

Beleggingsopbrengsten

(Bedragen x € 1.000)	2008	2007	2006	2005	2004
Beleggingsopbrengsten					
- risico pensioenfondsen	-4.050	106	1.154	1.341	167
- risico deelnemers	-2.603	272	306	1.215	3
	-6.653	378	1.460	2.556	170

Beleggingsrendement

	2008	2007	2006	2005	2004
Totaal	- 8,9%	1,1%	4,5%	11,6%	4,22%

Pensioengegevens

(Bedragen x € 1)	2008	2007	2006	2005	2004
Maximum pensioensalaris	142.773	139.713	137.757	136.542	135.083
Franchise	17.065	16.699	16.465	16.320	16.146
Indexatie 1 januari boekjaar					
-actieve deelnemers	2,19%	1,43%	1,54%	1,08%	1,00%
-inactieve deelnemers	1,19%	1,43%	1,54%	0,55%	1,00%

C. Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

Juridische structuur en inschrijving

Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland, statutair gevestigd te Leiden is opgericht op 5 december 2003. De laatste statutenwijziging was op 17 juli 2008. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 28099999.

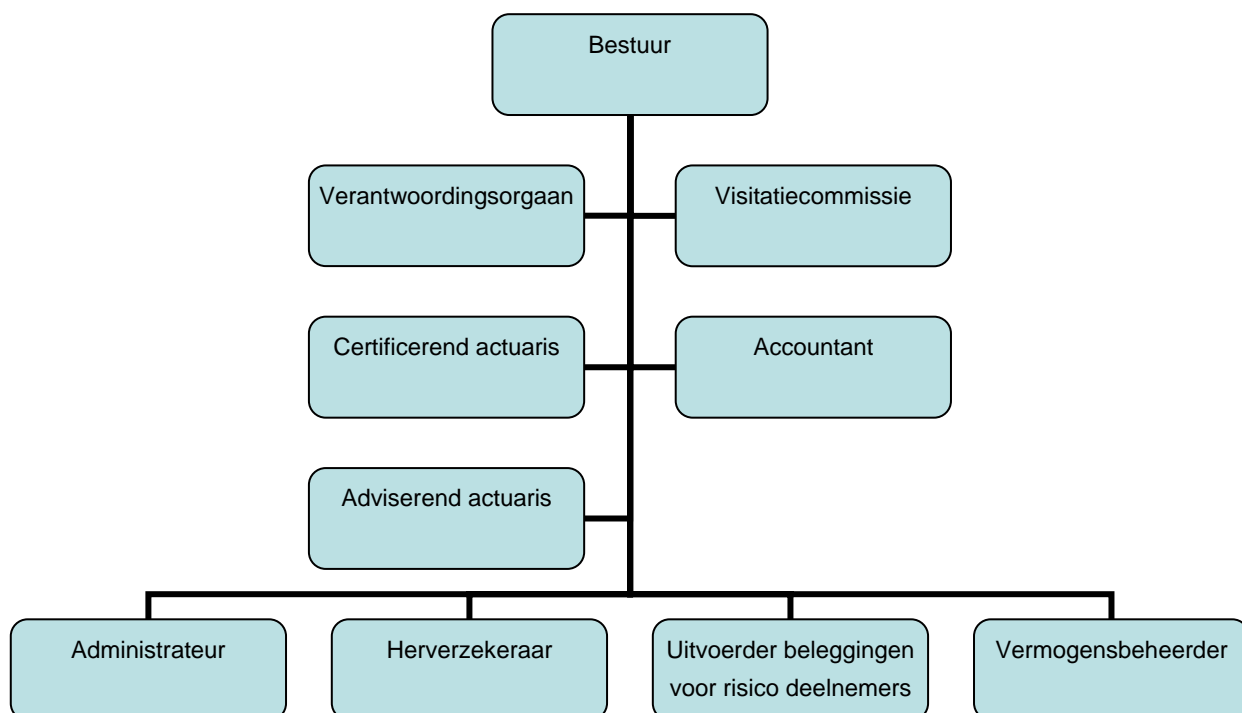
Het fonds is een ondernemingspensioenfonds.

Statutaire doelstelling

Het doel van het pensioenfonds is middelen bijeen te brengen voor het verlenen of doen verlenen van pensioenen of overige uitkeringen aan deelnemers of gewezen deelnemers en aan hun nagelaten betrekkingen. Hiertoe heeft zij een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenregeling en het beheer van het vermogen op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden. Voor de aangesloten werkgever Jacobs Nederland BV en 1.207 deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt circa €49 miljoen vermogen belegd.

Organisatie van het pensioenfonds

In dit hoofdstuk beschrijven wij de organisatie van ons fonds aan de hand van het onderstaande schema.

Bestuur

Aan het eind van het verslagjaar was de samenstelling van het bestuur als volgt:

Naam	Functie	Lid sinds	Einde zittingstermijn
Namens de werkgever			
E. Geene	voorzitter	05-12-2003	n.v.t.
M.P.M. Jonkers(*)	bestuurslid	05-12-2003	n.v.t.
L.A.J. Dierick	bestuurslid	19-12-2005	n.v.t.
Namens de deelnemers			
G.M. Heerschop	secretaris	05-12-2003	31-12-2011
T.H.M. van Leeuwen	bestuurslid	05-12-2003	31-12-2011
S. Feenstra	bestuurslid	19-12-2005	31-12-2011

(*) *De heer Jonkers is per 1 februari 2009 afgetreden.*

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland bestaat uit zes leden. Drie daarvan worden door de werkgever benoemd. Zij hebben een zittingsduur voor onbepaalde tijd. De overige drie leden worden gekozen door de deelnemers. Deze bestuursleden worden voor een periode van vier jaren benoemd.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beheer van het pensioenfonds en het uitvoeren van de door de werkgever toegezegde pensioenregeling, waaronder het doen van pensioenuitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden van (gewezen) deelnemers. Het bestuur heeft bevoegdheden krachtens de statuten en het pensioenreglement alsmede de uitvoeringsovereenkomst, tot het verrichten van betalingen en het aangaan van contractuele verplichtingen met derden.

Het bestuur van het fonds heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan een uitvoeringsorganisatie. Deze werkzaamheden betreffen vermogensbeheer en pensioenadministratie. Uitgangspunt is dat het bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit de volgende leden:

Namens de werkgever:	- M.P.M. Jonkers
	- A. Beck
Namens de deelnemers:	- P. Blom
	- R. Snoek
Namens de gepensioneerden:	- A.W.M. van der Klaauw
	- J. Dortmund

Het verantwoordingsorgaan beoordeelt of het bestuur op evenwichtige wijze rekening houdt met de belangen van alle belanghebbenden (de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgever) bij het fonds. Op basis van de door het bestuur verstrekte informatie oordeelt het verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur, over het gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst, evenals over de naleving van de gedragscode.

Visitatiecommissie

Het bestuur heeft het intern toezicht vormgegeven door middel van een visitatiecommissie. In 2008 heeft er geen visitatie plaatsgevonden.

Certificerend Actuaris

Mercer Certificering B.V. te Amstelveen treedt op als certificerend actuaris. De certificerend actuaris rapporteert jaarlijks over de financiële positie van het fonds en geeft een actuariële verklaring af.

Accountant

Het bestuur heeft KPMG Accountants NV te Utrecht aangesteld als externe accountant. De accountant controleert de jaarrekening en de verslagstaten ten behoeve van de Nederlandsche Bank (DNB). Hij doet verslag van zijn werkzaamheden in de vorm van een accountantsverklaring en een verslag aan het bestuur, waarin opgenomen zijn opmerkingen en aanbevelingen omtrent de administratieve organisatie en interne controle van het fonds.

Adviserend actuaris

Mercer BV te Rotterdam adviseert het bestuur op actuariële gebied.

Administrateur

De uitvoering van de pensioenregeling is uitbesteed aan Interpolis Pensioenbeheer B.V. te Tilburg. De administrateur verzorgt zowel de deelnemersadministratie als de financiële administratie van het pensioenfonds.

Herverzekeraar

De pensioenaanspraken in de basisregeling zijn verzekerd op basis van een kapitaalcontract bij NV Interpolis BTL te Tilburg. Het risico van een negatief resultaat op sterfte en arbeidsongeschiktheid is voor de duur van dit contract ondergebracht bij deze verzekeraar.

Uitvoerder beleggingen voor risico deelnemers

Robeco verzorgt zowel de deelnemersadministratie als het vermogensbeheer van de APR en de gesloten prepensioenregeling.

Vermogensbeheerder

Het vermogensbeheer wordt verzorgd door Syntrus Achmea Vermogensbeheer te De Meern. De vermogensbeheerder belegt de pensioenpremies volgens de door het bestuur vastgestelde beleggingsrichtlijnen.

D. Verslag van het verantwoordingsorgaan en reactie van het bestuur

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan (VO) van het fonds is op 12 februari 2009 ingesteld. Het reglement is vastgesteld op basis van de uitgangspunten van Pension Fund Governance. In de vergadering van het VO op 27 mei 2009 zijn vastgelegd: de frequentie van het overleg met het bestuur en de te behandelen onderwerpen met betrekking tot het beleid.

Het verantwoordingsorgaan heeft het recht advies uit te brengen over:

- Het jaarverslag en de jaarrekening
- Waarborgen voor interne beheersing
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure
- De vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht
- Het wijzigen van het beleid van ten aanzien van het verantwoordingsorgaan
- Het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van haar taakuitoefening kennisgenomen van het jaarverslag en de jaarrekening 2008. Er is geen overleg geweest met een accountant en/of andere externe deskundigen.

In het overleg tussen Bestuur en VO, dat over het boekjaar 2008 en de lopende ontwikkelingen is gehouden zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- Jaarverslag
- Jaarrekening

Vanwege de korte tijd tussen de oprichting van de VO en de ontvangen informatie, zijn de volgende onderwerpen beperkt aan de orde geweest:

- Beleid
- Waarborgen voor interne beheersing
- Uitvoeringsovereenkomst
- Financiële en actuariële analyses
- Reactie en beleid bestuur op kredietcrisis; gevolgen voor de dekkingsgraad
- Herstelplan
- Vooruitzichten

Bevindingen

Het VO heeft de volgende bevindingen:

- De uitvoeringskosten zijn in 2008 met ca 48% gestegen, dit werd voornamelijk veroorzaakt door rekeningen uit voorgaande jaren en de toename van het aantal deelnemers.
- De beleggingsopbrengsten zijn in 2008 met ca 33% gedaald.
- Er is een herstelplan opgesteld en bij De Nederlandsche Bank ingediend.
- De beleggingen van het pensioenfonds presteren voor het 4^e jaar op rij slechter dan de benchmark.
- De waardeoverdracht van nieuwe medewerkers is een punt van aandacht vanwege de kost impact, de waardeoverdrachten worden echter volgens de wet uitgevoerd.
- In 2009 loopt het huidige kapitaalcontract met Interpolis af.

- De afkoop van kleine pensioenen wordt uitgevoerd volgens de wet.
- De laatste ALM (Asset-Liability Management) studie heeft plaatsgevonden in 2006. Het VO vindt dit, mede in het kader van een lange termijn herstelplan, niet recent genoeg.
- Intern toezicht is vormgegeven door middel van een visitatiecommissie met externe leden. De leden van de visitatiecommissie zijn nog niet benoemd, hierdoor heeft visitatie ook nog niet kunnen plaatsvinden.

Conclusie

Het VO komt tot de volgende conclusies:

- Ondanks de huidige economische situatie bedraagt de dekkinggraad 108.9%, in vergelijking met andere pensioenfondsen in de markt is dit acceptabel.
- Het uitvoeren van een ALM studie dient op een zo kort mogelijke termijn plaats te vinden.
- Zo spoedig mogelijk dienen de leden van de visitatie commissie benoemd te worden en dient visitatie plaats te vinden.
- De besluitvorming met betrekking tot welke langdurige contractsvorm beter aansluit bij de huidige positie van het pensioenfonds dient zorgvuldig bestudeerd te worden.

Leiden, 03 juni 2009

Stichting Pensioenfonds SPJNL
Het verantwoordingsorgaan

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft kennis genomen van het verslag, en zal de aanbevelingen meenemen in haar besluitvorming.

E. Bestuursverslag

Ontwikkelingen

Bestuursvergaderingen

Het bestuur is dit verslagjaar zesmaal in vergadering bijeen geweest. Zoals altijd is er veel aandacht geweest voor de beleggingen en het communicatiebeleid. In de eerste helft van 2008 was de overgang van de aanvullende pensioenrekening (APR) van Interpolis naar Robeco een belangrijk aandachtspunt. In de tweede helft van het jaar werden de gevolgen van de kredietcrisis steeds voelbaarder, zodat daar de meeste aandacht naar uit ging.

Kredietcrisis

2008 zal ongetwijfeld de geschiedenis in gaan als het jaar waarin de aandelenbeurzen fors onderuit gingen en de financiële sector flinke tikken kreeg. De dekkingsgraden van de pensioenfondsen in Nederland hebben een daling laten zien die nog niet eerder in de geschiedenis is voorgekomen. Deze scherpe daling van de dekkingsgraden heeft een tweetal oorzaken: Op de eerste plaats hebben de pensioenfondsen last van de gedaalde swapcurve waardoor de waarde van de pensioenverplichtingen, op basis van de rekenregels van het Financieel Toetsingskader (FTK), fors is gestegen. Op de tweede plaats zorgt de malaise op de beurzen voor negatieve rendementen en een daling van het belegd vermogen.

Ook Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland (SPJNL) is niet immuun gebleken voor de financiële crisis. Lange tijd bleef de daling van de dekkingsgraad beperkt, maar in de laatste twee maanden van 2008 werd duidelijk dat ook SPJNL in een reservetekort terecht kwam. Naast de al genoemde oorzaken voor de daling van de dekkingsgraden, speelt hier nog een derde aspect een rol. Door de groei van Jacobs Nederland BV. (JNL), neemt ook het aantal deelnemers sinds de oprichting van het pensioenfonds gestaag toe. Veel van deze nieuwe deelnemers maken gebruik van hun recht op waardeoverdracht en nemen hun elders opgebouwde aanspraken mee naar SPJNL. Het aantal inkomende waardeoverdrachten is veel groter dan het aantal uitgaande waardeoverdrachten. Waardeoverdrachten vinden plaats op basis van een waarde die beduidend lager is dan de financieringsgraad. Omdat de dekkingsgraad van SPJNL gedurende het verslagjaar boven 100% lag, zorgen inkomende waardeoverdrachten voor een afname van de buffers en dus een daling van de dekkingsgraad.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en De Nederlandsche Bank (DNB) erkennen dat er sprake is van een uitzonderlijke situatie. DNB riep daarom in oktober 2008 pensioenfondsen op om geen overhaaste beslissingen te nemen. Er is daarna volop overleg geweest met vertegenwoordigers van de pensioensector, waarna DNB besloot om uitstel voor het indienen van herstelplannen te verlenen tot 1 april 2009 (in plaats van binnen drie maanden na constatering van het tekort). In februari 2009 verlengde minister Donner de periode waarbinnen pensioenfondsen hun dekkingsgraad weer boven de minimumnorm van 105% moeten hebben van 3 naar 5 jaar. De periode waarbinnen de dekkingsgraad weer op het vereiste niveau moet zijn blijft gehandhaafd op 15 jaar.

Herstelplan

Eind 2008 was de dekkingsgraad van SPJNL gedaald naar circa 108%. Dit is nog boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 105%, zodat er geen sprake is van een dekkingstekort. De vereiste dekkingsgraad bedraagt echter 117%. Het bestuur dient derhalve een herstelplan in te dienen om het reservetekort van circa 9% in 15 jaar in te lopen. In maart 2009 is daarom een continuïteitsanalyse uitgevoerd en op 31 maart 2009 is een langetermijnherstelplan bij DNB ingediend. In het herstelplan is het huidige beleid doorgerekend. Hieruit blijkt dat zonder additionele maatregelen binnen een periode van 2 jaar de vereiste dekkingsgraad wordt gehaald. Het bestuur houdt daarmee vast aan het huidige beleid.

Statutenwijziging

In dit verslagjaar zijn de statuten gewijzigd. De wijzigingen werden ingegeven door de nieuwe bepalingen in de Pensioenwet. Op 28 maart 2008 zijn in een speciaal voor dit doel bijeengeroepen vergadering van deelnemers de nieuwe statuten goedgekeurd. Vervolgens is de akte van wijziging op 17 juli 2008 bij de notaris gepasseerd.

APR: overgang naar Robeco

In 2008 is de overgang van de APR en de gesloten prepensioenregeling van Interpolis naar Robeco geëffectueerd. Met deze overgang wil het bestuur de kwaliteit van de uitvoering verbeteren. Een belangrijk element hierbij is de snelheid van communicatie naar de deelnemer. Via de website van Robeco hebben de deelnemers dagelijks inzage in de hoogte van hun opgebouwde APR-saldo. Verder verwacht het bestuur door de overgang een betere invulling van de zorgplicht te kunnen realiseren. Dit zal verder worden uitgewerkt in 2009. De overdracht is per 1 september 2008 gerealiseerd. Aan de overgang is een uitgebreid communicatietraject vooraf gegaan. Zowel vanuit Robeco als vanuit het pensioenfonds (via Jacobs Pensioenperspectief) zijn de deelnemers geïnformeerd over de overgang. Tijdens de deelnemersbijeenkomsten in november 2008 is door Robeco een nadere toelichting gegeven

Communicatie

Behalve het communicatietraject met betrekking tot de overdracht van de APR en gesloten prepensioenregeling van Interpolis naar Robeco, heeft het pensioenfonds nog wat andere elementen aan haar communicatiebeleid toegevoegd. Zo zijn vanaf het einde van het jaar op de website van SPJNL speciale brochures beschikbaar die ingaan op de gevolgen voor het pensioen bij verschillende gebeurtenissen, zoals bijvoorbeeld scheiding of arbeidsongeschiktheid. De website wordt daarnaast steeds meer ingezet als communicatiemiddel. Berichten over het toeslagenbesluit 2009 en de beschikbaarheid van de nieuwe kerncijfers 2009 zijn direct op de website geplaatst. Verder zijn succesvolle communicatiemiddelen, zoals het verkort jaarverslag en de deelnemersbijeenkomsten, in het najaar gecontinueerd. Er zijn ook in dit verslagjaar weer twee uitgaven van Jacobs Pensioenperspectief verschenen. Verder heeft het pensioenfonds een populaire versie van het pensioenreglement ontwikkeld, welke in het voorjaar van 2009 aan de deelnemers beschikbaar zal worden gesteld. Verder is er een communicatieplan opgesteld voor 2009.

Ook zijn in 2008 de eerste startbrieven en uniforme pensioenoverzichten (UPO) verzonden. In de startbrieven worden deelnemers binnen drie maanden na de aanmelding bij het pensioenfonds geïnformeerd over hun deelname aan de regeling. Tevens wordt ondermeer een beknopte uitleg gegeven over de inhoud van de pensioenregeling. De UPO's vervangen de oude pensioenoverzichten. Omdat het pensioenfonds drie verschillende regelingen uitvoert (basisregeling, APR en prepensioenregeling) zijn ook drie aparte UPO's verstrekt.

Toeslagenlabel en voorwaardelijkheidsverklaring

In 2008 is het toeslagenlabel ontwikkeld. Minister Donner heeft het label eind augustus 2008 definitief vastgesteld. Vanaf 1 januari 2009 zouden alle pensioenfondsen het label moeten gaan voeren. Ook het toeslagenlabel ondervindt echter de effecten van de crisis op de beurzen. De AFM, die toezicht houdt op het gebruik van de toeslagenlabels, vindt dat een heldere communicatie met de deelnemers over de gevolgen van de crisis en de eventuele herstelplannen voor toeslagverlening, premies, behoud van rechten en waardeoverdracht hoge prioriteit heeft. Daarom is besloten om in 2009 af te zien van controle op het toeslagenlabel, die eerder al was uitgesteld tot 1 april 2009. Voorwaarde is wel dat pensioenfondsen hun belanghebbenden informeren. De AFM, DNB, het ministerie van SZW en de pensioenkoepels overleggen op dit moment op welke manier dit het beste kan gebeuren. Naar verwachting leidt dit tot een modelbrief die alle pensioenuitvoerders kunnen gebruiken om hun deelnemers op begrijpelijke wijze te informeren. SPJNL heeft naar aanleiding hiervan de invoering van het

toeslagenlabel uitgesteld tot najaar 2009.

Per 1 januari 2009 zijn ook de voorgeschreven teksten van de voorwaardelijkheidsverklaring aangepast. In overleg met AFM hanteert SPJNL deze teksten met hier en daar een kleine aanpassing. Verder ligt de tekst van de voorwaardelijkheidsverklaring ten aanzien van het toeslagenbeleid op de bij Stichting Pensioenfonds Stork achtergebleven aanspraken nog ter goedkeuring voor bij AFM.

Afkoop kleine pensioenen

In de Pensioenwet staat dat kleine pensioenen kunnen worden afgekocht. Volgens de Pensioenwet mag het pensioenfonds kleine pensioenen van gewezen deelnemers eenzijdig afkopen twee jaar nadat de deelname is beëindigd. Voor oude kleine pensioenen die opgebouwd zijn voor 2007, geldt dat afkoop mag, tenzij de gewezen deelnemer bezwaar maakt. Als de gewezen deelnemer geen bezwaar maakt, kan het pensioenfonds de aanspraken administratief afkopen.

In 2008 zijn alle deelnemers die in aanmerking kwamen voor afkoop aangeschreven. Van de 17 deelnemers zijn 6 deelnemers akkoord gegaan met afkoop, 3 hebben bezwaar gemaakt en 8 deelnemers hebben niet gereageerd.

Algemene ontwikkelingen

Pensioenregister van start

Het ministerie van SZW heeft bepaald dat er een landelijk pensioenregister moet komen. Op 7 mei 2008 is de Stichting Pensioenregister opgericht, een samenwerkingsverband van de pensioenkeupels, verzekeraars en de Sociale Verzekeringsbank. De stichting gaat de ontwikkeling van het Pensioenregister begeleiden. De kosten daarvoor moeten gedragen worden door de pensioensector zelf. SZW werkt aan een wetsvoorstel waarbij de verplichting om mee te werken en mee te betalen aan het Pensioenregister wordt geregeld. Eind 2008 is een communicatieplan voor het Pensioenregister opgesteld.

Het is de bedoeling dat het register per 1 januari 2011 in werking treedt. Het register gaat alle Nederlandse pensioenregelingen via internet ontsluiten. Wie straks met behulp van zijn code (bijvoorbeeld zijn burgerservicenummer) inlogt, kan een overzicht opvragen van al zijn pensioenregelingen. Ook de AOW staat erin. Het register laat bovendien zien waar het pensioen is opgebouwd en waar men terecht kan voor meer informatie.

API

Volgens de Europese richtlijn is een grensoverschrijdende pensioeninstelling toegestaan. De Nederlandse regering werkt aan een Algemene pensioeninstelling (API). In 2008 is de eerste stap naar een API gezet met een concept wetsvoorstel voor een premiepensioeninstelling (PPI). De ministerraad heeft op 7 november 2008 het wetsvoorstel PPI goedgekeurd. Het is aan de Raad van State voorgelegd. De PPI staat hoog op de agenda van het kabinet.

De Stichting OPF heeft op 15 oktober een voorstel aan minister Donner gedaan voor een tweede stap naar de opzet van een API. Dit voorstel maakt het mogelijk om een ondernemingspensioenfonds voor meerdere ondernemingen werkzaam te laten zijn, zonder dat de regelingen van al deze ondernemingen één financieel geheel vormen. Dit wordt ook wel aangeduid als ringfencing. In het OPF-voorstel kunnen alleen bestaande ondernemingspensioenfondsen zich samenvoegen in een 'ondernemingspensioenfonds'. Dat is gedaan om het voorstel snel, zonder discussie over de taakafbakening, in te voeren. Als eerste stap om de fondsen te helpen die anders zouden moeten liquideren.

Minister Donner verbreedt het vraagstuk door ook ondernemingen met een verzekerde regeling de mogelijkheid te bieden de pensioenregeling onder te brengen bij een ondernemingspensioenfonds. Als

een ondernemingspensioenfonds voor meer ondernemingen werkzaam is, noemt hij dat een 'multi-opf'. Minister Donner vroeg de Stichting van de Arbeid op 11 november om advies over de haalbaarheid van deze aanpak. "Omdat deze aanpak een wijziging aanbrengt in de taakafbakening tussen verzekeraars en pensioenfondsen", vraagt de minister aan de STAR om hieraan in hun advies nadrukkelijk aandacht te besteden. De minister geeft aan dat wat betreft het bestuur, de medezeggenschap en pension fund governance in beginsel dezelfde voorwaarden blijven gelden als voor huidige ondernemingspensioenfondsen. Er geldt één uitzondering: als er een deelnemersraad is, moet elke onderneming door minimaal een vertegenwoordiger uit iedere geleding worden vertegenwoordigd in de deelnemersraad.

Pensioenparagraaf

Pensioenregeling

De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst; de aanvullende pensioenrekening (APR) heeft het karakter van een premieovereenkomst. De regeling is vastgelegd in een pensioenreglement dat bestaat uit een basispakket en een keuzepakket. Hieronder volgt een globale beschrijving van de voorzieningen die de regeling haar deelnemers biedt.

Basispakket:

- Een ouderdomspensioen ingaand op de eerste dag van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de 65-jarige leeftijd bereikt en uitgekeerd tot en met de maand van overlijden. Ieder deelnemersjaar wordt een aanspraak opgebouwd ter grootte van 1,75% van de voor dat jaar geldende pensioengrondslag (middelloonsysteem). De pensioengrondslag wordt verkregen door van het pensioengevend salaris een franchise af te trekken. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd.
- Een op risicobasis verzekerd partnerpensioen ter grootte van 1,225% van de laatst geldende pensioengrondslag vermenigvuldigd met het aantal deelnemersjaren dat zou kunnen worden bereikt als het deelnemerschap tot aan de pensioendatum zou zijn voortgezet.
- Een op risicobasis verzekerd tijdelijk partnerpensioen ingaand op de eerste dag van de maand waarin de deelnemer overlijdt en uitgekeerd tot en met de eerste dag van de maand waarin de partner de 65-jarige leeftijd bereikt, of, indien dit eerder is, tot en met de laatste dag van de maand waarin de partner overlijdt.
- Een wezenpensioen ter grootte van 20% van het op de dag van overlijden van de deelnemer verzekerde partnerpensioen. Voor volle wezen wordt dit verdubbeld.
- Een arbeidsongeschiktheidspensioen.

Verder biedt het basispakket een voortzetting van de pensioenopbouw in geval van arbeidsongeschiktheid.

Keuzepakket:

- Een aanvullend partnerpensioen ter grootte van 1/7 deel van het nabestaandenpensioen uit het basispakket.
- Een extra aanvullend partnerpensioen op risicobasis voor een partner die ten tijde van het overlijden van de deelnemer tijdens actief dienstverband ouder is dan 40 jaar en geen kinderen beneden de 18 jaar heeft.
- Een aanvullend tijdelijk partnerpensioen. Deze regeling is komen te vervallen per 1-1-2009.
- Een aanvullende pensioenrekening (APR) waarbij de premies op een aparte beleggingsrekening worden gestort en waarvan het saldo op de pensioendatum kan worden aangewend voor de aankoop van extra pensioenaanspraken.

De pensioenregeling kent daarnaast een aantal flexibele elementen, te weten: de mogelijkheid om de

ingangsdatum van het ouderdomspensioen te vervroegen, de mogelijkheid om ouderdomspensioen op de pensioendatum of uitdiensttredingsdatum uit te ruilen voor partnerpensioen en de mogelijkheid om het ouderdomspensioen middels een hoog/laag constructie uit te keren. Ook kan een gewezen deelnemer een partnerpensioen dat is verkregen door uitruil bij uitdiensttreding, op de pensioendatum weer terugruilen voor ouderdomspensioen.

Prepensioenregeling:

Vanaf 1 oktober 2004 voert het pensioenfonds een prepensioenregeling uit. Als gevolg van de Wet VPL is de prepensioenregeling per 1 januari 2006 premievrij gemaakt voor alle deelnemers en kan er met ingang van deze datum geen prepensioenpremie meer ingelegd worden. Een groot aantal deelnemers heeft de opgebouwde prepensioenkapitalen in 2006 overgeheveld naar de APR of levensloopregeling. Voor de overgebleven deelnemers wordt het prepensioenkapitaal op de gekozen (pre)pensioendatum omgezet in aanspraken

Wijzigingen regeling

Per 1 januari 2008 is het nieuwe "Pensioenwet-proof" pensioenreglement vastgesteld. In 2008 hebben daar nog wat kleine aanpassingen op plaatsgevonden als gevolg van de invoering van de Veegwet en ter verduidelijking van het toeslagenbeleid. De inhoud van de regeling is in 2008 niet gewijzigd. Per 1 januari 2009 is het aanvullend tijdelijk partnerpensioen vervallen. De (4) deelnemers die voor deze aanvulling in het keuzepakket hadden gekozen, is via de werkgever een alternatief aangeboden.

De belangrijkste kenmerken van de regeling zijn als volgt:

	2008	2009
Pensioensysteem	Voorwaardelijk geïndexeerd middelloon	Voorwaardelijk geïndexeerd middelloon
Toetredingsleeftijd	21	21
Pensioenleeftijd	65	65
Franchise	€ 17.065	€ 17.649
Maximum salaris	€ 142.773	€ 147.656
Opbouwpercentage	1,75%	1,75%
Partnerpensioen	1,225% (risico)	1,225% (risico)
Tijdelijk partnerpensioen	€ 8.851	€ 9.154

Toeslagen

Toeslagbeleid

Toeslagverlening is bedoeld om de waarde van de pensioenen op peil te houden. De toeslagverlening op pensioenaanspraken en op pensioenuitkeringen is voorwaardelijk en vindt alleen plaats als de financiële middelen van het fonds dit toelaten. Er bestaat dus een risico dat er in een jaar geen toeslagverlening plaatsvindt. Het bestuur van het pensioenfonds beslist elk jaar of er een toeslag wordt verleend. Gestreefd wordt naar een toeslag op pensioenaanspraken van deelnemers die gelijk is aan de procentueel hoogste stijging van het consumentenprijsindexcijfer alle huishoudens afgeleid zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna: CBS) of de algemene loonontwikkeling. Onder de algemene loonontwikkeling wordt verstaan de ontwikkeling van de CAO-lonen per maand, exclusief bijzondere beloningen, zoals gepubliceerd door het CBS over de periode september – september van het voorgaande jaar. Voor ingegane pensioenen met uitzondering van het arbeidsongeschiktheidspensioen, de aanspraken van gewezen deelnemers en de eventuele aanspraken op bijzonder partnerpensioen van de ex-partners wordt gestreefd naar een toeslag die gelijk is aan de stijging van het consumenten-

prijnsindexcijfer alle huishoudens afgeleid. Er is voor toekomstige toeslagen geen geld gereserveerd en er wordt ook bij de bepaling van de hoogte van de pensioenpremies geen rekening gehouden met toeslagverlening.

Voor de deelnemers die op 31 december 2003 deelnemer in Stichting Pensioenfonds Stork waren en aansluitend de dag daaropvolgend deelnemer zijn geworden in Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland geldt het volgende: Als de toeslag op de achtergebleven pensioenrechten en -aanspraken bij Stichting Pensioenfonds Stork, lager is dan de toeslag op de pensioenrechten en -aanspraken bij Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland, zullen deze achtergebleven pensioenrechten en -aanspraken bij de voorwaardelijke toeslagverlening zoals hierboven omschreven mede in aanmerking genomen worden. De bedoelde pensioenrechten en -aanspraken bij Stichting Pensioenfonds Stork kunnen in dat geval in het betreffende jaar bij bestuursbesluit worden verhoogd met het verschil tussen de door beide fondsen gehanteerde toeslagpercentages. Deze toeslag wordt opgeteld bij de pensioenrechten of -aanspraken in Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland.

De afgelopen drie jaar was de toeslagverlening in overeenstemming met het hierboven gepresenteerde toeslagbeleid.

Er is voor toekomstige toeslagen geen geld gereserveerd en er wordt ook bij de bepaling van de hoogte van de pensioenpremies geen rekening gehouden met toeslagverlening.

Verleende toeslagen

2008

Het toeslagenbesluit is genomen in januari 2008. Op basis van de rapportage over het derde kwartaal van 2007 lag de geschatte dekkingsgraad eind september ruim boven de toeslaggrens. Derhalve werd de volledige toeslag toegekend en zijn per 1 januari 2008 de opgebouwde aanspraken van de actieve deelnemers verhoogd met 2,19% (loonindex). De opgebouwde aanspraken van de gewezen deelnemers en de pensioenuitkeringen van de gepensioneerden zijn verhoogd met 1,19% (prijnsindex).

De toeslag die Stichting Pensioenfonds Stork aan haar gewezen deelnemers en gepensioneerden toekende per 1 januari 2008 bedroeg 1,29%. Als gevolg hiervan zijn de achtergebleven aanspraken van de actieve deelnemers van SPJNL, die onder de bovengenoemde overgangsbepaling vallen, verhoogd met $(2,19 - 1,29 =) 0,90\%$. Een toeslag op de aanspraken van de gewezen en de pensioenuitkeringen van de gepensioneerden, die onder bovengenoemde overgangsbepaling vallen, was niet nodig omdat de toeslagverlening bij Stichting Pensioenfonds Stork hoger was dan die van SPJNL.

2009

Als gevolg van de kredietcrisis was, op basis van de in januari 2009 bekende gegevens, de dekkingsgraad aan het eind van 2008 gedaald naar circa 108%. Op grond hiervan en tegen het licht van de economische ontwikkelingen, heeft het bestuur moeten besluiten om per 1 januari 2009 geen toeslagen toe te kennen.

Financiering

De financiering van de basisregeling is gebaseerd op het systeem van doorsneepremie. Het pensioenfonds brengt de jaarlijkse premie door middel van maandelijkse voorschotnota's in rekening bij Jacobs Nederland B.V. Aan het eind van het boekjaar wordt een definitieve premienota opgemaakt. De premie voor het basispakket bedraagt volgens de uitvoeringsovereenkomst maximaal 29% van de som van de pensioengrondslagen. De afspraken over de premiehoogte en wijze van afdracht zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst, die in werking is getreden op 1 januari 2008.

Feitelijke premie

Voor het verslagjaar 2008 gold voor het basispakket een totaalpremie voor de werkgever en werknemers samen van 25% van de som van de pensioengrondslagen. De totale premie 2008 bedroeg € 11.629.000.

APR premie

De premies van de APR-regeling worden belegd bij Robeco. De totale premie 2008 bedroeg € 2.339.000

Kostendekkende premie

Op grond van de Pensioenwet rapporteren wij ook de zogenaamde kostendekkende premie. Deze bedraagt over 2008 € 8.596.000.

De feitelijke premie is hoger dan de kostendekkende premie. De feitelijke premie is zodanig vastgesteld dat naar verwachting nu en in de toekomst zowel de kosten voor de jaarlijkse pensioenopbouw gedekt zijn als toeslagen conform het (voorwaardelijk) toeslagbeleid toegekend kunnen worden.

Verslag van de vermogensbeheerder

Beleggingsbeleid

Terugblik wereldeconomie

De financiële sector in grote problemen.

Het hele jaar 2008 stond in het teken van de wereldwijde financiële crisis. De situatie bij veel financiële instellingen verslechterde in een kort tijdsbestek en het systeem schudde op haar grondvesten. Er kwam een einde aan het zelfstandig voortbestaan van een fors aantal financiële instellingen, met als dieptepunt het faillissement van Lehman Brothers. Daarnaast deden veel instellingen een beroep op de centrale banken of overheden voor financiële ondersteuning. De totale verwachte verliezen voor financiële instellingen zijn gedurende 2008 continu naar boven bijgesteld en wereldwijd opgelopen tot meer dan 1.000 miljard Amerikaanse dollars. De terughoudendheid van banken om geld uit te lenen belemmert de economische groei wereldwijd.

Diverse landen in recessie

Het uitbreken van een kredietcrisis werd vorig jaar als een van de risico's gezien. Daarnaast werd wereldwijd een forse afkoeling van de economische groei verwacht. Dit bleek in de eerste helft van 2008 ook het geval te zijn. Optimisten wezen op stabiliserende factoren die een recessie zouden kunnen voorkomen, zoals de gezonde financiële positie van het bedrijfsleven en de fiscale stimulansen die waren aangekondigd. Maar de kredietcrisis kwam er toch. Vooral het faillissement van Lehman Brothers bleek grote gevolgen te hebben. De kredietmarkten bevroren als gevolg van de vertrouwenscrisis en de wereldeconomie kwam tot stilstand. De Verenigde Staten zijn nu officieel in recessie, net als diverse Europese landen en Japan. Opmerkelijk was de grote snelheid waarmee de gebeurtenissen elkaar in 2008 opvolgden en de heftigheid waarmee financiële markten reageerden.

Overheden en centrale banken probeerden de crisis te bezweren

Nu faillissementen bij banken dreigden, vervulden de centrale banken hun functie van "lender of last resort". Overheden traden actief op en nationaliseerden financiële instellingen, zoals American International Group en Fortis. Wereldwijd namen overheden en centrale banken daarnaast diverse andere maatregelen, waaronder het Troubled Assets Relief Program ("TARP"). Er werd een plan gelanceerd om de balansen van financiële instellingen via kapitaalinjecties te versterken en zo de kredietverlening weer op gang te helpen. Veel centrale banken, waaronder de Europese Centrale Bank, verlaagden de rente. Zo werd de korte beleidsrente in de VS tot bijna 0% verlaagd. De Federal Reserve ("FED") kondigde aan

beleggingen te gaan opkopen (onder meer hypotheekgerelateerde producten en staatsobligaties). Deze en andere maatregelen hadden tot doel een implosie van het financiële systeem te voorkomen.

Paniek beheerste de financiële markten

Ondanks alle steunmaatregelen bleef er sprake van een algehele aversie tegen het nemen van risico's op de financiële markten. Vrijwel alle risicovolle beleggingscategorieën hadden in 2008 last van negatieve rendementen. Na het faillissement van Lehman Brothers werd gevreesd voor een ineenstorting van het financiële systeem en ontstond wereldwijd paniek. De beweeglijkheid van de markten ("volatiliteit") steeg gedurende het jaar tot extreme hoogte, maar herstelde aan het eind van het jaar weer enigszins van de recordniveaus.

Gevoerd beleid

Portefeuillewaarde

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën aan het einde van het jaar ten opzichte van de situatie aan het begin van het jaar wordt weergegeven in onderstaande tabel:

(bedragen in miljoenen euro's)	2008		2007	
	Bedrag	percentage	bedrag	percentage
Aandelen	12,0	25%	12,5	34%
Vastrentende waarden	31,9	67%	22,2	60%
Overige beleggingen	0,9	2%	0,7	2%
Onroerend Goed	1,9	4%	0,9	2%
Liquide middelen	0,8	2%	0,6	2%
Totaal	47,5	100%	36,9	100%
Inclusief rentehedge	49,1		39,1	

Aansluiting met de jaarrekening

In bovenstaande tabel wordt een voor vermogensbeheer gebruikelijke rubricering gehanteerd die echter afwijkt van die in de jaarrekening. De aansluiting is als volgt:

- de post Overige beleggingen bestaat uit de beleggingen in infrastructuur, in de jaarrekening worden deze gerubriceerd onder Overige beleggingen.
- de post waarde hedge bestaat uit de participatie van het fonds in het Liability Overlay Fund van Syntrus Achmea Vermogensbeheer. In de jaarrekening worden deze gerubriceerd onder derivaten, vastrentende waarden en overige schulden.

Performance

Onderstaande tabel geeft de performance weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin voor het pensioenfonds wordt belegd.

	Portefeuille 2008	Benchmark 2008
Aandelen	-41,0%	-42,4%
Vastrentende waarden	3,8%	4,7%
Alternatieve beleggingen	1,0%	7,1%
Onroerend goed – beursgenoteerd*	-21,9%	-20,3%
Onroerend goed – niet beursgenoteerd**	-3,8%	0,7%
Liquide middelen	2,1%	3,9%
Totaal	- 13,7%	-12,5%
Inclusief rentehedge	- 8,9%	

* in portefeuille t/m 30 juni 2008

** in portefeuille vanaf 1 juli 2008

Hedgeportefeuille

Het fonds heeft gedurende 2008 het effect van rentebewegingen op de dekkingsgraad gedeeltelijk afgedekt. De forse rentedaling leidde tot een sterke waardestijging van deze rentehedge die daardoor de waardestijging van de verplichtingen als gevolg van de rentedaling voor een aanzienlijk deel compenseerde. Hierdoor werd het negatieve effect van de rentedaling op de dekkingsgraad van het fonds beperkt. Dit resulteerde in een positief effect op het totale rendement dat daardoor minder negatief is uitgekomen.

Tactische Asset Allocatie

De beleggingsportefeuille van het pensioenfonds omvatte aan het begin van het jaar een beperkte overweging op aandelen ten koste van obligaties. Na de daling van de aandelenmarkten in 2007 leken aandelen ondanks de minder gunstige economische vooruitzichten beter gewaardeerd dan obligaties. De financiële crisis zette echter onverwacht hard door en had een zware impact op de financiële markten. Eind augustus werd besloten een groot deel van het surplus aan aandelen af te bouwen. De reden hiervoor was het toegenomen risico van gedwongen verkopen ("deleveraging"), dit ondanks de relatief aantrekkelijke waardering en de aangekondigde maatregelen om de crisis en stagnerende economie te lijf te gaan. De overweging op aandelen werd tot het eind van het jaar gehandhaafd. Per saldo werd met dit onderdeel van het beleggingsbeleid een negatief resultaat behaald.

Staatsobligaties en bedrijfsobligaties

De financiële markten kenmerkten zich in 2008 door een grote mate van angst en onzekerheid. Dit leidde tot een sterke stijging van volatiliteit. Per saldo stegen de koersen van staatsleningen in zowel de Eurozone als de Verenigde Staten. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door lagere inflatieverwachtingen. Daarnaast zagen beleggers staatsleningen als veilige belegging.

De markt voor bedrijfsobligaties had het in 2008 heel moeilijk. Onder invloed van de kredietcrisis liepen de risicopremies van bedrijfsobligaties op tot niet eerder vertoonde niveaus. Deze risicopremies zijn de opslagen die bedrijven moeten betalen bovenop de rente voor staatsleningen. De financiële sector werd het zwaarst geraakt. De positie in bedrijfsobligaties en met name die in de financiële sector hadden een

sterk negatief effect op de waarde van de portefeuille. De resultaten op staatsobligaties konden dit onvoldoende compenseren.

De beleggingen in obligaties met een hoog risico lieten in 2008 een sterk negatief rendement zien. Het resultaat op deze beleggingen was beter dan het benchmarkrendement. Dit positieve relatieve rendement werd veroorzaakt door onder meer onderwegingen in slecht presterende sectoren als de automobielsector en de huizenbouw.

Aandelen

Voor de aandelenmarkten was 2008 een zeer slecht jaar. De Europese, Amerikaanse en Japanse aandelenmarkten sloten het jaar respectievelijk 45%, 36% en 26% lager af ten opzichte van 2007 (gemeten in euro's). De aandelenmarkt in de regio Pacific ex Japan en de opkomende landen lieten een nog negatiever rendement zien van respectievelijk 50% en 51%. Als gevolg hiervan daalde het percentage van aandelen in het totale vermogen van het fonds sterk tot 16%. Alle sectoren sloten het jaar af met een negatief resultaat. De daling werd het sterkst gedreven door de financiële en cyclische sectoren. De aandelenportefeuille kende uiteindelijk een sterk negatief rendement dat wel licht hoger uitkwam dan de benchmark.

Alternatieve categorieën

Infrastructuur

Het investeringstempo in deze categorie was in 2008 lager dan het jaar ervoor. De infrastructuurmarkt had eveneens last van de matige beschikbaarheid van financiering. De aankooprijzen die betaald werden op transacties daalden gedurende het jaar. Investerings in infrastructuur worden net als investeringen in private equity gekenmerkt door een negatief aanvangsrendement omdat de kosten in het beginstadium hoger zijn dan de opbrengsten. Daarnaast hebben eind 2008 afwaarderingen plaatsgevonden op met name havens en tolwegen, het operationele resultaat van ondernemingen in deze sectoren wordt negatief beïnvloed door het economische klimaat. Per saldo resteerde in 2008 een klein positief rendement op deze categorie.

Onroerend Goed

De portefeuille onroerend goed maakt met ruim 4% een beperkt deel uit van het belegde vermogen van het fonds. De portefeuille was tot het 3^e kwartaal 2008 belegd via beursgenoteerde vastgoedfondsen. Zulke beursgenoteerde fondsen bewegen sterk mee met de aandelenmarkt, om meer directe correlatie met de vastgoedmarkt te bewerkstelligen is in het 3^e kwartaal overgestapt op niet-beursgenoteerde vastgoedpools die zijn belegd in de verschillende sectoren van de Nederlandse vastgoedmarkt. Hoewel ook deze met afwaarderingen te maken hebben gekregen is het rendement gedurende de rest van 2008 beduidend meer gestabiliseerd.

Verantwoord beleggen

Het fonds belegt uitsluitend in aandelenbeleggingsfondsen en/of -pools. Een gedeelte van de aandelenportefeuille wordt belegd in door Syntrus Achmea Vermogensbeheer beheerde aandelenpools, die een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid voeren. Als uitgangspunt hanteren deze pools de principes van de Global Compact van de Verenigde Naties. Deze tien principes zijn gerelateerd aan de mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie. Zij vinden hun oorsprong in internationaal breed geaccepteerde verdragen zoals de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens en de conventies van de International Labour Organisation. Het beleid voor verantwoord beleggen binnen deze pools wordt uitgevoerd door SAVB en bestaat uit de volgende onderdelen:

- uitsluiten van controversiële wapens
- engagement en aangaan van dialoog met ondernemingen, en
- corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Financiële positie van het fonds

De actuaris heeft verklaard dat de vermogenspositie van het pensioenfonds naar zijn mening niet voldoende is, vanwege het reservetekort.

Analyse van het resultaat

De samenstelling van het resultaat over 2008 en 2007 en de wijzigingen daarin blijken uit het volgende overzicht

(in duizenden euro's):

	2008	2007	mutatie
Wijziging markrente	- 10.067	2.829	- 12.896
Beleggingsopbrengsten	- 5.522	- 897	- 4.625
Bijdragen	4.663	2.988	1.675
Risicoherverzekering	- 135	- 135	-
Kosten	- 134	33	- 167
Sterfte	1.075	1.611	- 536
Arbeidsongeschiktheid	690	426	264
Toeslagverlening	- 991	- 288	- 703
Overige mutaties technische voorzieningen	16	- 332	348
Aanwending kapitaal bij pensionering	56	15	41
Andere oorzaken	- 373	- 129	- 244
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Resultaat boekjaar	- 10.722	6.121	- 16.843

Wijziging rentetermijnstructuur

Dit is de mutatie van de technische voorzieningen die volgt uit het toepassen van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar. De rente is lager dan ultimo vorig boekjaar, waardoor er een verlies ontstaat.

Beleggingsopbrengsten

De beleggingsopbrengsten zijn gedaald ten opzichte van vorig boekjaar en de technisch benodigde intrest is gebaseerd op één-jaarsrente 4,696%. Per saldo een negatief resultaat.

Bijdragen

Het resultaat op bijdragen is het verschil tussen aan de ene kant de bijdragen zoals deze van de werkgevers en werknemers in het boekjaar worden ontvangen en aan de andere kant het voor de tijdsevenredige opbouw van de pensioenaanspraken benodigde bedrag. Het bestuur heeft bepaald dat voor 2008 de doorsneepremie 25% van de pensioengrondslag bedraagt (2007: 25%).

Risicoherverzekering

Vaste premie voor de stop-loss verzekering in verband met overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Kosten

De werkelijke uitvoeringskosten bedroegen 605 in het boekjaar. Voor uitvoeringskosten kwam 465 beschikbaar uit de ontvangen premie en 6 in verband met verrichte uitkeringen. Per saldo een verlies ad 134.

Sterfte

Het sterfteresultaat leidde in het boekjaar tot een winst voor het pensioenfonds. Dit werd met name veroorzaakt door het overlijdensrisico. Er gingen minder nabestaandenpensioenen in, dan waar op grond van de overlevingstafels op was gerekend.

Arbeidsongeschiktheid

Het resultaat op arbeidsongeschiktheid wordt grotendeels verklaard door de vrijval uit de IBNR-reserves voor premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen. Daarnaast is er één deelnemer gerevalideerd.

Toeslagverlening

Per 1 januari 2008 zijn de opgebouwde aanspraken van de actieve deelnemers verhoogd met 2,19%. De opgebouwde aanspraken van de gewezen deelnemers en de uitkeringen van de gepensioneerden zijn verhoogd met 1,19%. De toeslag die Stichting Pensioenfonds Stork aan haar gewezen deelnemers en gepensioneerden toekende per 1 januari 2008 bedroeg 1,29%. Als gevolg hiervan zijn de achtergebleven aanspraken van de actieve deelnemers, die onder de overgangbepaling vallen, verhoogd met 0,90%.

Andere oorzaken

Hieronder is opgenomen het verlies op waardeoverdrachten van 393. In dit boekjaar hebben inkomende waardeoverdrachten geleid tot verlies en uitgaande waardeoverdrachten tot winst. In 2008 zijn er relatief veel inkomende waardeoverdrachten geweest, waardoor dit forse negatieve resultaat ontstond.

Risicoparagraaf

Risico en beheersing/beleid

Het bestuur heeft zijn beleid verwoord in de ABTN. Algemene leidraad voor het uitvoeren van zijn beheertaken is risicomijdend operationeel management. Onderstaand treft u de risico's die het bestuur met prioriteit heeft aangepakt:

- Beleggingsrisico's
- Actuariële risico's
- Renterisico

Beleggingsrisico's

In 2007 is het beleggingsbeleid heroverwogen in het licht van de nieuwe Pensioenwet en de daarin opgenomen eisen inzake de kostendekkende premie, het toeslagbeleid en het (minimaal) vereist eigen vermogen. In het nieuwe beleggingsbeleid is sprake van een grotere spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en regio's. Per beleggingscategorie is een strategische weging aangegeven alsmede de bandbreedtes die naar inzicht van de externe vermogensbeheerder benut kunnen worden. Dit resulteert dat de gehele portefeuille een lager risico heeft dan voorheen het geval was. Dit lagere risico wordt ook inzichtelijk door de tracking error – de mate waarin de beleggingen afwijken van de benchmark die als ijkpunt voor de performance geldt - die aan de gehele portefeuille als doel is gesteld.

De belangrijkste beleggingsrisico's zijn het markt-, prijs-, valuta- en kredietrisico.

Actuariële risico's

Door het fonds worden de zogenaamde prognosetafels AG 2005-2050 gehanteerd. In deze tafels is de

sterftetrend verdisconteerd. Overige relevante actuariële risico's zijn het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Renterisico

Het fonds is gevoelig voor wijzigingen in de marktrente omdat de duration van de beleggingen en de verplichtingen niet gelijk zijn. Bij de bepaling van het beleggingsbeleid weegt het bestuur zorgvuldig de voordelen (meer zekerheid) en nadelen (minder rendement) van meer of minder durationmatching af ten opzichte van alternatieve strategieën.

Toekomstparagraaf

De financiële crisis zal naar verwachting nog wel even aanhouden. Het pensioenfonds heeft daarom pas op de plaats moeten maken voor wat betreft de toeslagverlening. Toch is de financiële opzet van het pensioenfonds solide en de verwachting is dat in de toekomst toeslagverlening weer geheel of gedeeltelijk zal kunnen plaatsvinden. Of dat al per 1 januari 2010 zal gebeuren is afhankelijk van de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Per 1 januari 2009 is het kapitaalcontract met Interpolis voor 1 jaar verlengd. Het vermogensbeheer blijft in 2009 bij Syntrus Achmea. In 2009 zal verder worden geëvalueerd welke contractsvorm het beste aansluit bij de huidige positie van het pensioenfonds.

Leiden, 3 juni 2009

Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland

Het bestuur

F. Jaarrekening

BALANS PER 31 DECEMBER 2008

na bestemming saldo van baten en lasten
(in duizenden euro's)

Activa

	2008	2007
1. Beleggingen voor risico pensioenfonds	49.046	39.047
2. Beleggingen voor risico deelnemers	13.462	14.248
3. Vorderingen en overlopende activa	153	90
4. Liquide middelen	1.024	2.044
	<hr/>	<hr/>
	63.685	55.429

Passiva

	2008	2007
5. Reserves	4.088	14.810
6. Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	45.757	25.249
7. Voorzieningen voor risico deelnemers	13.462	14.248
8. Overige schulden en overlopende passiva	378	1.122
	<hr/>	<hr/>
	63.685	55.429

KASSTROOMOVERZICHT

(in duizenden euro's)

	2008		2007
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Aankopen en verstrekkingen beleggingen	- 27.196	-	27.095
Verkopen en aflossingen beleggingen	11.367		14.493
Beleggingsopbrengsten	196		-
Overige mutaties	- 233	-	602
	<hr/>		<hr/>
	- 15.866	-	13.204
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Bijdragen van werkgevers en werknemers	13.968		12.609
Pensioenuitkeringen	- 285	-	211
Saldo waardeoverdrachten	2.710		679
Uitvoeringskosten	- 740	-	522
Mutatie vorderingen	- 63		-
Mutatie overige schulden	- 744		421
	<hr/>		<hr/>
	14.846		12.976
	<hr/>		<hr/>
Mutatie liquide middelen	- 1.020	-	228
Saldo liquide middelen 1 januari	2.044		2.272
	<hr/>		<hr/>
Saldo liquide middelen 31 december	1.024		2.044

TOELICHTING BEHORENDE BIJ DE JAARREKENING

Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland, statutair gevestigd te Leiden is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen zijn gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd op actuele waarde, tenzij anders is vermeld. Voor zover noodzakelijk, wordt op activa een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van activa en passiva

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en

verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties".

Saldering

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar de rapporteringsvaluta euro tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 dec. 2008	31 dec. 2007
GBP	0,9669	0,7345
CHF	1,4796	1,6553
USD	1,3901	1,4621

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen van dat soort beleggingen.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde welke is bepaald op basis van de door de vermogensbeheerder van het fonds afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde. Gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet aan een beurs genoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van het fonds afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde. Gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebeoordeling plaats op basis van de geschatte toekomstige nettokasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente en rekening houden met het risicoprofiel en de looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor rekening van het fonds worden aangehouden.

Vorderingen en overlopende activa

Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Reserves

Met ingang van 2008 wordt conform de ABTN een andere verdeling van de reserves gehanteerd. De koersverschillenreserve, de egalisatiereserve en de reserve technisch resultaat zijn hierdoor vervallen. Per 1 januari 2008 is de totale reserve onderverdeeld in reserve algemene risico's, solvabiliteitsreserve en algemene reserve.

Koersverschillenreserve

Door het fonds wordt een koersverschillenreserve aangehouden ter beperking van fluctuaties in het jaarresultaat als gevolg van de waardebeoordeling van aandelen respectievelijk aandelenunits, en van vastrentende waarden. De koersverschillenreserve bedraagt maximaal 40% van de beleggingen in aandelen en onroerend goed en 5% van de op beurswaarde vastgestelde beleggingen in vastrentende waarden. De koersverschillenreserve zal op niveau worden gehouden uit de jaarlijks vastgestelde beleggingsopbrengsten van het fonds. Verschillen tussen het in enig jaar benodigde en de aanwezige koersverschillenreserve worden verrekend met de egalisatie reserve.

Egalisatiereserve

Ter egalisering van financieringslasten jegens de herverzekeraar wordt een algemene reserve gevormd. Op de egalisatie reserve worden jaarlijks de contributie (werkgever plus werknemer), de overrente behorende bij de reserve van de actieven en de deling in technische resultaten gestort. Door het fonds zullen jaarlijks van de algemene reserve worden onttrokken: de actuariële premies en koopsommen, de kosten voor beheer en administratie, de toevoegingen voor de vorming van het benodigde weerstandsvermogen en de directe kosten verbonden aan de administratie van het fonds.

Reserve technisch resultaat

In de reserve technisch resultaat is het per de balansdatum opgebouwde aandeel van de stichting in het cumulatief technisch resultaat uit de herverzekeringsovereenkomst opgenomen. De definitieve resultatendeling vindt plaats aan het einde van de contractperiode, welke afloopt op 31 december 2009. Het alsdan af te rekenen bedrag is afhankelijk van de technische resultaten in de resterende contractduur, maar kan nimmer negatief worden.

Reserve algemene risico's

De hoogte van de reserve algemene risico's is minimaal gelijk aan nul en maximaal gelijk aan de grens die in het Financieel Toetsingskader is gesteld voor het Minimaal Vereist Eigen Vermogen.

Solvabiliteitsreserve

In de jaarrekening wordt aansluiting gezocht bij de uitkomsten van de toereikendheidstoets. De hoogte van de solvabiliteitsreserve is minimaal gelijk aan nul en maximaal gelijk aan de grens die in het Financieel Toetsingskader is gesteld voor het Vereist Eigen Vermogen verminderd met de reserve algemene risico's.

Algemene reserve

Deze reserve dient ter opvang van mutaties in de solvabiliteitsreserve, voor financiering van toeslagen en het dekken van andere algemene risico's. De hoogte van de algemene reserve kan negatief zijn, indien het Vereist Eigen Vermogen niet aanwezig is.

Jaarlijks wordt, nadat de voorziening pensioenverplichtingen en alle overige technische voorzieningen en de reserve algemene risico's en de solvabiliteitsreserve op een voldoende peil zijn gebracht, het resultaat van het fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is gelijk aan de contante waarde van de aan achterliggende jaren toe te rekenen pensioenaanspraken inclusief de door het bestuur toegekende verhogingen. Voor de arbeidsongeschikte deelnemers wordt de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

De contante waarde is berekend op basis van navolgende actuariële grondslagen.

Rekenrente:

De rekenrente wordt bepaald conform de rentetermijnstructuur, zoals gepubliceerd door DNB.

Overlevingsgrondslagen:

Mannen

De sterftekansen voor de mannen zijn ontleend aan de AG prognosetafel 2005-2050, starttafel 2006-2011, rekening houdend met ervaringssterfte door toepassing van 1 jaar leeftijdsverlaging voor ingangsdatum en 1 jaar leeftijdsverlaging na ingangsdatum.

Vrouwen

De sterftekansen voor de vrouwen zijn ontleend aan de AG prognosetafel 2005-2050, starttafel 2006-2011, rekening houdend met ervaringssterfte door toepassing van 1 jaar leeftijdsverlaging voor ingangsdatum en 1 jaar leeftijdsverlaging na ingangsdatum.

Kinderen

De sterftekansen van de kinderen die een wezenpensioen krijgen uitgekeerd, zijn verwaarloosd.

Gehuwdheid of partnerschap:

Bij de berekening voor het nabestaandenpensioen is het onbepaalde man/vrouw systeem gehanteerd met partnerfrequenties volgens een naar mannen en vrouwen gesplitste partnerfrequentietabel.

Kosten:

Voor toekomstige excassokosten wordt een voorziening gevormd van 2% van de netto voorziening pensioenverplichtingen.

Arbeidsongeschiktheid:

De herverzekeraar vraagt een opslag van 4,8% van de netto premie voor de verzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

Voorziening voor rekening en risico deelnemers

De deelnemer heeft de mogelijkheid om een aanvullende pensioenrekening (APR) te openen, waarvan het saldo wordt aangewend voor de aankoop van extra pensioenaanspraken. Door de deelnemer kunnen maandelijks en/of incidenteel bedragen op de deze rekening gestort worden. Voor zover sprake is van maandelijks stortingen zal hierop een bijdrage van de werkgever worden verstrekt. APR-stortingen zijn slechts mogelijk voor zover de fiscale regels zich niet hiertegen verzetten.

Tot 1 januari 2006 kon de deelnemer ook een prepensioenkapitaal opbouwen dat inging vanaf de gekozen of standaardprepensioendatum tot en met de pensioendatum. Per 1 januari 2006 is de fiscale facilitatie van het prepensioen vervallen

De voorziening wordt gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen als gelden voor de waardering van de corresponderende beleggingen.

Resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld worden baten en lasten verwerkt in het resultaat van het jaar, waarop zij betrekking hebben.

Beleggingen

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt verstaan alle aan het boekjaar toe te rekenen inkomsten uit beleggingen, zijnde dividend van aandelen en de aan het boekjaar toe te rekenen rentebedragen van obligaties, leningen op schuldbekentenis en liquide middelen.

Onder indirecte beleggingsopbrengsten wordt verstaan de verandering in de waarde van beleggingen.

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies en valutaverschillen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de indirecte methode opgesteld. Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit beleggingsactiviteiten en pensioenactiviteiten.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2008

(in duizenden euro's)

1. Beleggingen

	Vastgoed aandelen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand 1 januari 2007	-	10.222	17.029	-	- 9	27.242
Aankopen/verstrekkingen	917	6.191	14.883	2.213	664	24.868
Verkopen/aflossingen	-	- 3.740	- 10.031	-	-	- 13.771
Overige mutaties	-	-	-	-	602	602
Herwaardering	- 25	- 16	281	- 134	-	106
<hr/>						
Stand 31 december 2007	892	12.657	22.162	2.079	1.257	39.047
Aankopen/verstrekkingen	3.598	7.452	13.338	281	182	24.851
Verkopen/aflossingen	- 2.192	- 1.235	- 7.192	- 220	-	- 10.839
Overige mutaties	-	-	2.079	- 2.077	231	233
Herwaardering	- 402	- 6.921	1.476	1.547	54	- 4.246
<hr/>						
Stand 31 december 2008	1.896	11.953	31.863	1.610	1.724	49.046

Ingevolge de met NV Interpolis BTL gesloten verzekeringsovereenkomst berust het juridisch eigendom van de beleggingen bij de verzekeraar.

Actuele waarde

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het fonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	(directe en afgeleide) marktnoteringen	Waarderingsmodellen en -technieken	Totaal 31-12-2008
Vastgoed	1.896	-	1.896
Aandelen	11.953	-	11.953
Vastrentende waarden	31.863	-	31.863
Derivaten	-	1.610	1.610
Overige beleggingen	825	899	1.724
	<hr/>		
	46.537	2.509	49.046

	(directe en afgeleide) marktnoteringen	Waarderingsmodellen en -technieken	Totaal 31-12-2007
Vastgoed	892	-	892
Aandelen	12.657	-	12.657
Vastrentende waarden	22.162	-	22.162
Derivaten	-	2.079	2.079
Overige beleggingen	593	664	1.257
	<hr/>		
	36.304	2.743	39.047

Vastgoed

	31-12-2008	31-12-2007
Vastgoed aandelen*	1.896	892

* de vastgoedportefeuille bestaat ultimo 2008 uit niet-beursgenoteerde (ultimo 2007: beursgenoteerde) participaties in beleggingsfondsen

Aandelen

Specificatie aandelenportefeuille naar sectoren	31-12-2008	In %	31-12-2007	In %
Beleggingsinstelling	-	-	970	7,7
Transport en opslag	-	-	91	0,7
Financiële instellingen	2.906	24,3	2.698	21,3
Nijverheid en industrie	3.041	25,5	6.751	53,3
Handel	2.189	18,3	413	3,3
Overige dienstverlening	2.932	24,5	1.731	13,7
Diversen	885	7,4	3	-
	<hr/>			
Totaal	11.953	100,0	12.657	100,0

Specificatie aandelenportefeuille naar regio	31-12-2008	In %	31-12-2007	In %
Nederland	775	6,5	806	6,4
Buitenland (binnen EU)	7.076	59,2	6.927	54,7
Buitenland (buiten EU)	4.102	34,3	4.924	38,9
<hr/>				
Totaal	11.953	100,0	12.657	100,0

Per balansdatum zijn geen aandelen uitgeleend.

Vastrentende waarden

Specificatie portefeuille naar soort	31-12-2008	In %	31-12-2007	In %
Obligaties	19.096	59,9	21.044	95,0
Obligatiebeleggingsfondsen	1.997	6,3	1.118	5,0
Creditfunds	8.574	26,9	-	-
Hypotheke	36	0,1	-	-
Deposito's	576	1,8	-	-
Inflation linked bonds	316	1,0	-	-
Kortlopende vorderingen op banken	1.268	4,0	-	-
<hr/>				
	31.863	100,0	22.162	100,0

Specificatie obligatieportefeuille naar bedrijfstak	31-12-2008	In %	31-12-2007	In %
Nederlandse overheidsinstellingen	2.468	7,7	1.270	5,7
Andere staten	16.493	51,9	13.770	62,2
Financiële instellingen	3.966	12,4	5.615	25,3
Handel en industriële bedrijven	-	-	1.369	6,2
Andere instellingen	8.936	28,0	138	0,6
<hr/>				
	31.863	100,0	22.162	100,0

Specificatie obligatieportefeuille naar regio	31-12-2008	In %	31-12-2007	In %
Mature markets	31.438	98,7	21.602	97,5
Emerging markets	425	1,3	560	2,5
<hr/>				
	31.863	100,0	22.162	100,0

Per balansdatum zijn geen obligaties uitgeleend.

Derivaten

	31-12-2008	31-12-2007
Rentederivaten (interest rate swaps)	1.610	2.079

Dit bedrag heeft betrekking op een belang in de beleggingspool Liability Overlay Fund (LOF). Deze pool belegt voornamelijk in Interest Rate Swaps.

Overige beleggingen

	31-12-2008	31-12-2007
Infrastructuur (niet-beursgenoteerd)	899	664
Beleggingsdebiteuren	19	2
Liquide middelen	806	591
	<hr/>	<hr/>
	1.724	1.257

Specificatie beleggingsdebiteuren:	31-12-2008	31-12-2007
Te vorderen dividendbelasting	9	2
Overige	10	-
	<hr/>	<hr/>
	19	2

2. Beleggingen voor risico deelnemers

	2008	2007
Stand 1 januari	14.248	12.471
Inleg en stortingen	2.345	2.227
Uitkeringen en onttrekkingen	- 528	- 722
Beleggingsresultaten deelnemers	- 2.603	272
	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december	13.462	14.248
Specificatie beleggingen risico deelnemers	31-12-2008	31-12-2007
Vastgoedaandelen	64	98
Aandelen	2.454	2.996
Vastrentende waarden	10.944	11.154
	<hr/>	<hr/>
	13.462	14.248

3. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2008	31-12-2007
Waardeoverdrachten	149	-
Overige vorderingen	4	90
	<hr/>	<hr/>
	153	90

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn en niet het karakter van beleggingen hebben.

5. Reserves

	Koersverschillen-reserve	Egalisatie-reserve	Reserve technisch resultaat	Reserve algemene risico's	Solvabiliteits-reserve	Algemene reserve	Totaal
Stand 1 januari 2007	4.941	905	2.843				8.689
Uit saldo boekjaar	1.587	2.496	2.038				6.121
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december 2007	6.528	3.401	4.881				14.810
Overboeking naar andere reserves	-6.528	-3.401	-4.881	1.262	4.545	9.003	-
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand 1 januari 2008	-	-	-	1.262	4.545	9.003	14.810
Uit saldo boekjaar	-	-	-	1.026	952	-12.700	-10.722
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december 2008	-	-	-	2.288	5.497	-3.697	4.088

Overeenkomstig artikel 390 Titel 9 BW 2 bedraagt per 31 december 2008 het saldo van de herwaarderingsreserve 22. Dit is een wettelijke reserve herwaarderingsreserve op beleggingen die zijn gewaardeerd tegen marktwaarde en waarvoor geen frequente marktnotering beschikbaar is.

Solvabiliteit

	31-12-2008	31-12-2007
Minimaal vereist eigen vermogen	2.288	1.262
Vereist eigen vermogen	7.785	5.807

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan ultimo 2008 worden gekarakteriseerd als niet voldoende, vanwege het reservetekort .

Op 31 maart 2009 is een lange termijn herstelplan ingediend bij de DNB waarin is aangegeven hoe het reservetekort zal worden ingelopen.

6. Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

	Voorziening pensioen- verplichtingen
Stand 1 januari 2007	20.214
Mutatie boekjaar	5.035
	<hr/>
Stand 31 december 2007	25.249
Mutatie boekjaar	20.508
	<hr/>
Stand 31 december 2008	45.757

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorie van deelnemers als volgt samengesteld:

	31-12-2008	31-12-2007
Deelnemers	37.744	19.563
Gewezen deelnemers	2.777	1.762
Pensioentrekkenden	3.695	2.479
Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	1.541	1.445
	<hr/>	<hr/>
	45.757	25.249

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

De pensioenregeling bestaat uit een basispakket en een keuzepakket. In het basispakket wordt per deelnemersjaar een ouderdomspensioen opgebouwd van 1,75% van de voor dat deelnemersjaar geldende pensioengrondslag (middelloonsysteem). Verder wordt op risicobasis een partnerpensioen, tijdelijk partnerpensioen, wezenpensioen en een arbeidsongeschiktheidspensioen verzekerd. In het keuzepakket zijn aanvullende partnerpensioensoorten ondergebracht en een vrijwillige regeling, de aanvullende pensioenrekening (APR). In de APR kunnen premies worden gestort ter vorming van een pensioenkapitaal dat op de pensioendatum kan worden aangewend voor de aankoop van extra pensioenaanspraken.

7. Voorziening voor risico deelnemers

	2008	2007
Stand 1 januari	14.248	12.471
Mutatie boekjaar	-786	1.777
	<hr/>	
Stand 31 december	13.462	14.248

8. Schulden en overlopende passiva

	31-12-2008	31-12-2007
Premie	20	26
Derivaten	2	-
Waardeoverdrachten	27	500
Loonheffing en zorgverzekeringspremie	7	6
Te betalen kosten	150	240
Bijspaarregelingen	96	350
Overige schulden	76	-
	<hr/>	
	378	1.122

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	%
Dekkingsgraad per 1 januari 2008	158,7
Premieresultaat	0,9
Uitkeringen	0,7
Toeslagverlening	-6,0
Beleggingsresultaat	-20,4
Wijziging marktrente	-36,2
Overige*	11,2
	<hr/>
Dekkingsgraad per 31 december 2008	108,9

* het hoge percentage bij overige oorzaken wordt voornamelijk veroorzaakt door een actuair positief resultaat op overlijden en arbeidsongeschiktheid (7%).

Het tekort/surplus op FTK-grondslagen is als volgt:

	31-12-2008	31-12-2007
Voorziening pensioenverplichtingen (FTK-waardering)	45.757	25.249
Buffers:		
S1 Renterisico	3.690	3.341
S2 Risico zakelijke waarden	4.699	3.084
S3 Valutarisico	1.231	714
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	79	136
S6 Verzekeringstechnisch risico	2.459	1.488
Diversificatie-effect	-4.373	- 2.956
	<hr/>	<hr/>
Totaal S (vereiste buffers)	7.785	5.807
Vereist vermogen (art. 132 Pensioenwet)	53.542	31.056
Aanwezig vermogen (Totaal activa – schulden = pensioenvermogen)	49.845	40.059
	<hr/>	<hr/>
Tekort/surplus	-3.697	9.003

Risicobeleid

Het Financieel Toetsingskader ("FTK") voor pensioenfondsen is een onderdeel van de Pensioenwet. De regelgeving van het FTK werkt de economische risico's voor pensioenfondsen verbonden aan onder meer aandelen, valuta's en rente uit. Het vertaalt deze naar vereiste reserveposities en dekkingsgraden. Hiermee worden pensioenfondsen gedwongen te overwegen welk totaal risiconiveau ze kunnen of willen accepteren. Het pensioenfonds zet, binnen de kaders van het geformuleerde risicobeleid, in op maximalisatie van het rendement op het vermogen. Bij de analyses en afwegingen wordt het pensioenfonds geadviseerd door Syntrus Achmea Vermogensbeheer.

Renterisico

Renterisico is het risico dat een rentebeweging de financiële situatie van het pensioenfonds negatief beïnvloedt. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen. Het fonds heeft in 2008 het effect van rentebewegingen op de dekkingsgraad gedeeltelijk afgedekt. Het beleid wordt uitgevoerd door deelname in het Liability Overlay Fund van Syntrus Achmea Vermogensbeheer. Het verkleinen van het renterisico leidt tot een lagere vereiste dekkingsgraad voor het fonds, dan het geval zou zijn geweest zonder beperking van het renterisico.

In het jaar 2008 is de rente aanzienlijk gedaald. Nu de verplichtingen van het fonds tegen een lagere rente contant zijn gemaakt, is de waarde van de verplichtingen sterk toegenomen. Dit heeft geleid tot een sterk negatief effect op de dekkingsgraad. De afdekkingstrategie heeft echter geleid tot een positief resultaat, waardoor het negatieve effect van de rentedaling per saldo enigszins werd beperkt.

	Balanswaarde	31-12-2008	31-12-2007
Duration van de vastrentende waarden (voor derivaten)	31.863	5,33	5,31
Duration van de vastrentende waarden (na derivaten)	33.471	14,00	5,68
Duration van de (nominale) pensioenverplichtingen	45.757	21	18

Op de balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen daalt (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), de dekkingsgraad zal stijgen.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31 december 2008		31 december 2007	
		%		%
Resterende looptijd < 1 jaar	4.572	14,3	391	1,8
Resterende looptijd < > 5 jaar	14.999	47,1	11.511	51,9
Resterende looptijd > 5 jaar	12.292	38,6	10.260	46,3
	31.863	100,0	22.162	100,0

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat inflatie de waarde van de beleggingen aantast in termen van koopkracht. Het inflatierisico in combinatie met het toeslagbeleid is onderdeel van de ALM-studies die het fonds geregeld laat uitvoeren.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat wisselkoersschommelingen de waarde van een belegging beïnvloeden. Dit risico is voor het fonds beperkt, aangezien het grootste gedeelte van de beleggingsportefeuille bestaat uit in euro's genoteerde waarden.

De valutapositie is als volgt te specificeren:

	31-12-2008	31-12-2007
Euro	41.753	31.692
GBP	2.962	3.517
USD	2.295	2.177
Overige	<u>2.036</u>	<u>1.661</u>
	49.046	39.047

Ultimo boekjaar is er geen afdekking van het valutarisico.

Aandelen- en onroerend goed risico

Dit is voornamelijk het koersrisico van beleggingen in de verschillende onroerend goed- en aandelenmarkten. Door dit risico te lopen wordt op de lange termijn naar verwachting een extra rendement gehaald dat het fonds gebruikt om aan haar doelstellingen te voldoen. Dit risico wordt beheerst doordat in de uitvoering wordt gezorgd voor een goede selectie van aandelen en spreiding over regio's en sectoren. Met het risico dat uiteindelijk overblijft wordt rekening gehouden in de ALM-studie.

Tegenpartij-/kredietrisico

Het risico dat de tegenpartij niet (meer) aan zijn verplichtingen kan voldoen, bijvoorbeeld door liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen. Om dit risico te beheersen worden de tegenpartijen nauwgezet geselecteerd. Daarnaast worden transacties over meerdere aanbieders gespreid en wordt in sommige gevallen onderpand geëist.

Ingevolgde de met NV Interpolis BTL gesloten verzekeringsovereenkomst berust het juridisch eigendom van de beleggingen bij de verzekeraar. Bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen is hiermee nog geen rekening gehouden. Deze overeenkomst is met 1 jaar verlengd tot en met 31 december 2009.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31 december 2008		31 december 2007	
		%		%
AAA	18.006	56,6	10.895	49,3
AA	5.230	16,4	4.950	22,3
A	2.996	9,4	2.335	10,5
BBB	492	1,5	698	3,1
Overig (not rated)	<u>5.139</u>	<u>16,1</u>	<u>3.284</u>	<u>14,8</u>
	31.863	100,0	22.162	100,0

Liquiditeitsrisico

Het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden geliquideerd. Ook dit risico wordt beheerst doordat de vermogensbeheerder de beleggingsportefeuille op zo een manier opzet dat het naar verwachting aan de liquiditeitsbehoefte van het fonds kan voldoen. Daarom is bijvoorbeeld een groot deel van de portefeuille belegd in effecten die worden verhandeld op openbare, gereguleerde, markten. Ook zijn eisen gesteld aan de minimale marktkapitalisatie van effecten.

Operationele risico's

Het fonds beheerst operationele risico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan haar dienstverleners. Daarbij kan worden gedacht aan regels voor procuratie, functiescheiding, 'chinese walls', enzovoort.

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

De vastrentende portefeuille kan als volgt worden gesplitst met betrekking tot het concentratierisico:

31 december 2008

Duitsland	7.696
Frankrijk	2.874
Italië	2.520
Nederland	2.116
Denemarken	930

16.136

Verplichtingenrisico

De pensioenverplichtingen kunnen in de tijd worden weergegeven door middel van een schatting van de toekomstige uitgaande kasstromen. Het verplichtingenrisico uit zich in:

- Indexatieresultaten, waarbij het gevoerde indexatiebeleid afwijkt van de aannamen in de kasstroomprojectie. Ook loon- en prijsstijgingen alsmede de franchise-ontwikkeling kunnen afwijken van de verwachting.
- Actuariële resultaten, indien de actuariële aannamen en veronderstellingen niet overeenstemmen met de werkelijkheid. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan verschillen in de levensverwachting van de deelnemers (het langlevensrisico) of afwijkingen in invaliderings- en revalideringskansen.
- Premieresultaten, indien de premie niet gelijk is aan de marktwaarde van de kasstromen die voortvloeien uit de nieuwe pensioentoezeggingen. Dit betreft bijvoorbeeld verschillen tussen de "kostprijs" en de daadwerkelijk ontvangen bijdrage voor nieuwe pensioentoezeggingen.

Overige niet-financiële risico's

Operationele risico's

Het fonds beheerst operationele risico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan haar dienstverleners. Daarbij kan worden gedacht aan regels voor procuratie, functiescheiding, 'chinese walls', enzovoort.

Corporate governance

De aandelenbeleggingen van het pensioenfonds vinden uitsluitend plaats via beleggingsfondsen en/of aandelen pools. Daardoor stemt het pensioenfonds niet (direct) op aandeelhoudersvergaderingen en hoeft geen corporate governance of stemverslag opgenomen te worden in het jaarverslag.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt, dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Deze worden bij onderdeel G Overige gegevens nader toegelicht.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(in duizenden euro's)

9. Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

	2008	2007
Periodieke premies basisregeling	11.629	10.388

De kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2008	2007
Kostendekkende premie	8.596	9.240
Feitelijke premie	11.629	10.388

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2008	2007
Actuarieel benodigde koopsom	6.501	6.985
Opslag voor uitvoeringskosten	465	416
Solvabiliteitsopslag	1.495	1.704
Stoploss-premie	135	135
	<hr/>	
	8.596	9.240

10. Premiebijdragen risico deelnemers

	2008	2007
Periodieke premies	2.339	2.221

11. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

	Directe beleggings- opbrengsten 2008	Indirecte beleggings- opbrengsten 2008	Kosten van vermogens- beheer 2008	Totaal 2008	Totaal 2007
Vastgoed	72	- 402	-	- 330	- 13
Aandelen	64	- 6.921	-	- 6.857	- 16
Vastrentende waarden	-	1.476	-	1.476	281
Derivaten	-	1.547	-	1.547	- 134
Overige beleggingen	23	41	- 7	57	34
Overige opbrengsten/lasten*	138	-	- 81	57	- 46
	297	- 4.259	- 88	- 4.050	106

* Heeft betrekking op intrest waarde-overdrachten en intrest van de liquide middelen die niet het karakter van beleggingen hebben.

12 Beleggingsresultaten risico deelnemers

	2008	2007
Beleggingsfondsen	-2.603	272

13. Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds

	2008	2007
Overgenomen pensioenverplichtingen	3.426	1.308
Overgenomen pensioenverplichtingen uit bijspaarregeling	559	614
Overgedragen pensioenverplichtingen	- 747	- 522
	3.238	1.400

De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

De toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van de overgenomen pensioenverplichtingen bedraagt 3.842. Het resultaat op de overgenomen pensioenverplichtingen bedraagt in 2008 -416 (2007: - 228).

De afname van de technische voorziening uit hoofde van de overgedragen pensioenverplichtingen bedraagt 769. Het resultaat op de overgedragen pensioenverplichtingen bedraagt in 2008 23 (2007: 77).

14. Saldo waardeoverdrachten voor risico deelnemers

	2008	2007
Overgedragen pensioenverplichtingen:		
- naar pensioenfondsen	- 519	- 693
- naar andere pensioenregelingen	- 9	- 28
	<hr/>	<hr/>
	- 528	- 721

15. Pensioenuitkeringen

	2008	2007
Ouderdomspensioen	173	99
Partnerpensioen	109	108
Wezenpensioen	2	4
Afkopen	1	-
	<hr/>	<hr/>
	285	211

De indexatie van de uitkeringen per 1 januari 2008 zoals vastgesteld door het bestuur bedraagt 1,19% (2007: 1,43%).

16. Mutatie technische voorzieningen

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariael berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Indexering en overige toeslagen

Toeslagverlening is bedoeld om de waarde van de pensioenen op peil te houden. De toeslagverlening op pensioenaanspraken en op pensioenuitkeringen is voorwaardelijk en vindt alleen plaats als de financiële middelen van het fonds dit toelaten. Er bestaat dus een risico dat er in een jaar geen toeslagverlening plaatsvindt. Het bestuur van het pensioenfonds beslist elk jaar of er een toeslag wordt verleend. Gestreefd wordt naar een toeslag op pensioenaanspraken van deelnemers die gelijk is aan de procentueel hoogste stijging van het consumentenprijsindexcijfer alle huishoudens afgeleid zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna: CBS) of de algemene loonontwikkeling.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn in 2008 opgerent met 4,696% (2007 4,066%), zijnde de éénjaarsrente van de rentetermijnstructuur per 31-12-2007.

Pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitgekeerde pensioenen van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikend van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

17. Mutatie voorziening voor risico deelnemers

	2008	2007
Stortingen	2.345	2.227
Beleggingsresultaat	- 2.603	272
Onttrekkingen	- 528	- 722
	<hr/>	<hr/>
	- 786	1.777

18. Uitvoeringskosten

	2008	2007
Administratiekosten*	584	387
Adviseurs- en controlekosten, m.u.v. accountantskosten	112	105
Accountantskosten	30	15
Overige kosten	14	15
	<hr/>	<hr/>
	740	522

* Een gedeelte van de administratiekosten 2008 heeft betrekking op nagekomen kosten 2005 tot en met 2007.

Ingevolge artikel 382a Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek wordt gemeld dat de accountantskosten als hiervoor opgenomen geheel betrekking hebben op onderzoek van de jaarrekening.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

Personeelsleden en bezoldiging bestuur

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van de werkgever. Het bestuur ontvangt geen bezoldiging.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Leiden, 3 juni 2009

Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland
Het Bestuur

E. Geene, voorzitter

G.M. Heerschop, secretaris

L.A.J. Dierick, bestuurslid

T.H.M. van Leeuwen, bestuurslid

S. Feenstra, bestuurslid

G. Overige gegevens

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

In de bestuursvergadering van 16 januari 2009 is besloten dat de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers per 1 januari 2009 met 0% en van de niet-actieve deelnemers met 0% worden aangepast.

UITVOERINGSOVEREENKOMST

De werkgever verbindt zich jegens de Stichting:

- om in enig jaar de laatste van iedere maand een betaling te doen van een door het bestuur vast te stellen percentage van de som van de pensioengrondslagen zoals genoemd in artikel 5 van het pensioenreglement.
- om per de laatste van iedere maand een betaling te doen van 1/12 deel van de geschatte premies over dat jaar voor de verzekeringen waarvoor door de deelnemers is gekozen volgens het pensioenreglement inzake het keuzepakket van de Stichting
- om per 1 juli, na definitieve vaststelling van het jaarverslag van de Stichting over het afgelopen jaar, verschillen tussen de definitieve verschuldigde premies volgens het basispakket en het keuzepakket en de reeds betaalde bedragen te verrekenen.

RESULTAATVERDELING

Er zijn geen bijzondere bepalingen opgenomen in de ABTN omtrent de resultaatverdeling van het pensioenfonds.

ACTUARIËLE VERKLARING - Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland is aan Mercer Certificering B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2008.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen zal kunnen nakomen.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Met inachtneming van het voorafgaande en het navolgende verklaar ik dat naar mijn overtuiging is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het minimaal vereist eigen vermogen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort. Daarbij is bepalend de mate van waarschijnlijkheid dat het pensioenfonds zal kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, in aanmerking nemend het streven inzake toeslagen, zoals aan verzekerden meegedeeld en de in wet- en regelgeving opgenomen criteria. Het pensioenfonds heeft in verband met het reservetekort op 31 maart 2009 een herstelplan bij De Nederlandsche Bank ingediend.

Amstelveen, 15 mei 2009

Drs. A.H. Venemans AAG
verbonden aan Mercer Certificering B.V.

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland

ACCOUNTANTSVERKLARING

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2008 van Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland te Leiden bestaande uit de balans per 31 december 2008 en de staat van baten en lasten over 2008 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW respectievelijk de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Jacobs Nederland per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 3 juni 2009

KPMG ACCOUNTANTS N.V.

H.P. van der Horst RA

H. Bijlagen

Verloopstaat deelnemers

	2008	2007
Deelnemers		
Stand vorig boekjaar	1.000	909
Nieuwe toetredingen	99	149
Uitdiensttredingen	- 56	- 50
Ingang pensioen	- 14	- 9
Andere oorzaken	-1	1
	<u>28</u>	<u>91</u>
Stand einde boekjaar	1.028	1.000
Gewezen deelnemers		
Stand vorig boekjaar	109	78
Uitdiensttredingen	56	50
Waardeoverdrachten	- 30	- 17
Ingang pensioen	-	- 3
Afkopen	-7	1
	<u>19</u>	<u>21</u>
Stand einde boekjaar	128	109
Pensioentrekenden		
Stand vorig boekjaar	38	27
Ingang pensioen	14	13
Overlijden	-	- 1
Andere oorzaken	- 1	- 1
	<u>13</u>	<u>11</u>
Stand einde boekjaar	51	38